

Wojciech Odrowąż-Sypniewski

Znaczenie wyrażenia „obowiązki poselskie” – wykładnia art. 22 ust. 1 regulaminu Sejmu¹

The meaning of the term “Deputies’ duties” – interpretation of Article 22 para. 1 of the Standing Orders of the Sejm: The concept of “non-performance of Deputies duties” covers all kinds of acts that violate legal norms determining the manner of exercising the parliamentary mandate. At the same time, this concept does not include acts leading to non-performance of such Deputies’ duties, the violation of which is threatened by a legal sanction set out in other legal provisions. It is not possible to indicate a full catalog of duties, whose breach causes a liability under Article 22 of the Standing Orders. “Non-performance of Deputies’ duties” covers, among others, cases of violation of duties related to the participation in the composition of another state authority, related to the function of representing the Sejm in proceedings before other authorities and in interparliamentary relations.

Keywords: mandate | Deputy | Standing Orders of the Sejm

Słowa kluczowe: mandat | poseł | regulamin Sejmu

Ekspert ds. legislacji BAS; wojciech.sypniewski@sejm.gov.pl.

Przedmiot opinii

Przedmiotem opinii jest wykładnia art. 22 ust. 1 regulaminu Sejmu. Przepis ten przewiduje, że: [z]a niewykonywanie obowiązków poselskich Komisja Regulaminowa, Spraw Poselskich i Immunitetowych może, w drodze uchwały: 1) zwrócić posłowi uwagę, 2) udzielić posłowi upomnienia, 3) udzielić posłowi nagany. Kolejne ustępy tego artykułu określają tryb i zasady rozpatrywania przez Prezydium Sejmu odwołania od uchwały Komisji Regulaminowej, Spraw Poselskich i Immunitetowych. Celem opinii jest przybliżenie katalogu obowiązków poselskich

¹ *Opinia prawna w sprawie wykładni art. 22 ust. 1 regulaminu Sejmu (znaczenie wyrażenia „obowiązki poselskie”)* sporządzona 10 października 2017 r. na zlecenie przewodniczącego Komisji Regulaminowej, Spraw Poselskich i Immunitetowych; BAS-WAKiU 2004/17.

podlegających odpowiedzialności dyscyplinarnej na podstawie art. 22 ust. 1, które nie zostały wymienione w przepisach regulaminu Sejmu.

Zakres odpowiedzialności dyscyplinarnej na podstawie art. 22 ust. 1 regulaminu Sejmu

1. Ustalenie zakresu deliktów objętych odpowiedzialnością na podstawie art. 22 ust. 1 regulaminu Sejmu wymaga przybliżenia całokształtu zasad odpowiedzialności dyscyplinarnej posłów na podstawie regulaminu Sejmu. Punkt wyjścia dla tego rodzaju analizy wyznaczany jest przez podstawy ustrojowe odpowiedzialności regulaminowej posłów, które wiążą się z zagadnieniem immunitetu poselskiego. Norma zawarta w art. 105 ust. 1 Konstytucji RP – z jednej strony – wskazuje, że działalność wchodząca w zakres sprawowania mandatu poselskiego, która nie narusza praw osób trzecich, chroniona jest immunitetem materialnym (indemnitetem), z drugiej jednak zakłada, że czyny mieszające się w sferze wykonywania mandatu podlegają odpowiedzialności przed Sejmem. Ustawa zasadnicza ustanawia zatem wyraźną podstawę prawną dla określenia zasad odpowiedzialności dyscyplinarnej posłów za działalność wchodzącą w zakres sprawowania mandatu poselskiego.

2. Przewidziany w regulaminie Sejmu zakres odpowiedzialności dyscyplinarnej posłów obejmuje: a) odpowiedzialność za naruszenie lub niedopełnienie obowiązków poselskich określonych w art. 33–35 ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora (art. 21); b) odpowiedzialność za niewykonywanie obowiązków poselskich (art. 22); c) odpowiedzialność za nieusprawiedliwioną nieobecność na posiedzeniu Sejmu (nieuczestniczenie w głosowaniach) lub komisji (art. 24); d) odpowiedzialność za uniemożliwianie przez posła pracy Sejmu lub jego organów (art. 23, art. 25 i art. 175) oraz e) odpowiedzialność za naruszenie zasad etyki poselskiej (art. 146–147). Procedura odpowiedzialności dyscyplinarnej nie została ujęta syntetycznie w jednym rozdziale regulaminu Sejmu. Zasady i tryb odpowiedzialności regulaminowej określa: rozdział 4 działu I „Zasady odpowiedzialności regulaminowej posłów” (art. 21–25), rozdział 11 działu II „Postępowanie w sprawach dyscyplinarnych posłów oraz w sprawach o pociągnięcie posłów do odpowiedzialności za przestępstwa lub wykroczenia albo o aresztowanie bądź zatrzymanie” (art. 131–136), rozdział 13 działu II „Komisja Etyki Poselskiej” (art. 143–148) oraz art. 155 i art. 175, które odpowiednio normują tryb postępowania wobec posła uniemożliwiającego prowadzenie obrad komisji i obrad plenarnych Sejmu.

Wyróżnienie w regulaminie Sejmu kilku materialnych podstaw odpowiedzialności wskazuje na to, że mają one odrębny (rozłączny) charakter. Poseł naruszający obowiązki, o których mowa w art. 33–35 ustawy o wykonywaniu mandatu, ponosi odpowiedzialność na podstawie art. 21 i nie może zostać ukarany za ten sam czyn na podstawie art. 22, który ustanawia sankcje za „niewykonywanie

obowiązków poselskich”. Podobnie czyn podlegający odpowiedzialności z tytułu uniemożliwienia pracy Sejmu, mimo że mógłby być kwalifikowany jako niewykonywanie obowiązku czynnego udziału w pracach izby, podlega odpowiedzialności na podstawie art. 23 lub art. 25. Zasada *ne bis in idem*, będąca jednym z fundamentów systemu prawa represyjnego, wyklucza podwójne (wielokrotne) karanie tej samej osoby za popełnienie tego samego czynu zabronionego. Trybunał Konstytucyjny, uznając tę zasadę za jeden z fundamentów demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji), wskazuje, że znajduje ona zastosowanie nie tylko w odniesieniu do wymierzania kar za przestępstwo, lecz także przy stosowaniu innych środków represyjnych².

Odpowiedzialność z tytułu naruszenia obowiązków poselskich (w tym również sankcje finansowe z tytułu wykluczenia z posiedzenia Sejmu lub uniemożliwienia jego pracy) nie wyłącza odpowiedzialności z tytułu naruszenia zasad etyki poselskiej. O ile ocena niedopełnienia lub niewykonywania obowiązków poselskich nawiązuje do norm prawnych wynikających z przepisów prawa, o tyle ocena naruszenia zasad etyki poselskiej zakłada wartościowanie odwołujące się do pozasystemowych dyrektyw etycznych. Kwalifikacja etyczna zachowania ocenianego w postępowaniu prowadzonym przez Komisję Etyki Poselskiej nie polega na ocenie, czy spełnia ono obowiązek poselski, lecz wiąże się z pytaniem, czy w rozpatrywanej sprawie poseł postąpił zgodnie z wzorcem etycznym wyznaczanym przez zasady etyki poselskiej³. Zasada *ne bis in idem* nie wyklucza zatem odpowiedzialności za ten sam czyn w ramach reżimów postępowania o odmiennym celu⁴.

3. Ustalanie zakresu odpowiedzialności z tytułu „niewykonywania obowiązków poselskich” na podstawie art. 22 ust. 1 wymaga przybliżenia historycznej ewolucji regulaminowych zasad odpowiedzialności dyscyplinarnej. Korzenie tych zasad tkwią bowiem w rozwiązaniach z okresu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Regulamin Sejmu PRL z 1 marca 1957 r. powierzał Komisji Mandatowo-Regulaminowej rozpatrywanie – na wniosek Prezydium Sejmu – spraw posłów, którzy nie wykonują obowiązków poselskich, jak również posłów, którzy zachowują się w sposób neodpowiadający godności posła. Od uchwały Komisji posłowi przysługiwało odwołanie do Sejmu (art. 9, M.P. 1957, nr 19, poz. 145). Regulamin Sejmu PRL z 17 lipca 1986 r. powielił wcześniejszy model odpowiedzialności dyscyplinarnej z tytułu niewykonywania obowiązków poselskich i zachowań neodpowiadających godności posła. Tego rodzaju sprawy dyscyplinarne rozpatrywała Komisja Regulaminowa i Spraw Poselskich na wniosek Pre-

² Zob. wyrok z 18 listopada 2010 r., sygn. akt P 29/09, a także wyroki TK z: 8 października 2002 r., sygn. akt K 36/00; 3 listopada 2004 r., sygn. akt K 18/03; 15 kwietnia 2008 r., sygn. akt P 26/06; 21 października 2014 r., sygn. akt P 50/13; 1 grudnia 2016 r. sygn. akt K 45/14.

³ Zob. Z. Czeszejko-Sochacki, *Prawo parlamentarne w Polsce*, Warszawa 1997, s. 115.

⁴ Zob. wyroki TK: z 8 października 2002 r., sygn. akt K 36/00, oraz z 1 grudnia 2016 r. sygn. akt K 45/14.

zydium Sejmu. Wyraźnie określony został katalog kar dyscyplinarnych (zwrócenie uwagi i upomnienie), które mogła nałożyć Komisja Regulaminowa i Spraw Polskich po rozpatrzeniu sprawy z inicjatywy Prezydium Sejmu. W tym samym trybie rozpatrywane były sprawy posłów nieobecnych bez usprawiedliwienia na co najmniej dwóch posiedzeniach Sejmu lub komisji w okresie trwania danej sesji Sejmu (art. 4–5, art. 80, M.P. 1986, nr 21, poz. 151).

Regulamin Sejmu z 30 lipca 1992 r. przejął wcześniej obowiązujący model odpowiedzialności dyscyplinarnej. Pierwotne brzmienie omawianego przepisu obejmowało wyłącznie procedurę rozpatrywania spraw dotyczących niewykonania obowiązków poselskich oraz zachowań nieodpowiadających godności posła (art. 72 według numeracji pierwotnej). Regulamin rozszerzył katalog kar o karę nagany oraz przyznał obwinionemu prawo ustanowienia obrońcy spośród posłów (art. 74 według numeracji pierwotnej). Nowela z 4 lipca 1996 r. (M.P. nr 43, poz. 419) wprowadziła odrębne podstawy odpowiedzialności dyscyplinarnej z tytułu naruszenia niektórych obowiązków o charakterze antykorupcyjnym, określonych w ustawie z 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora (obecnie art. 21 regulaminu Sejmu). Nowela z 28 października 1997 r. (M.P. nr 80, poz. 779) w miejsce odpowiedzialności z tytułu zachowania nieodpowiadającego godności posła ustanowiła odrębny reżim odpowiedzialności przed Komisją Etyki Polskiej z tytułu naruszenia Zasad etyki poselskiej (obecnie art. 143–148 regulaminu Sejmu). W konsekwencji odpowiedzialność za niewykonywanie obowiązków poselskich na podstawie art. 22 nie obejmuje dziś czynów nieodpowiadających godności posła (sfera kompetencji Komisji Etyki Poselskiej – art. 145 ust. 1 regulaminu Sejmu).

4. Pojęcie „obowiązków poselskich” nie występuje w przepisach ustawy zasadniczej. Wprawdzie zakres zobowiązań wynikających z mandatu poselskiego – w sposób ogólny – wyznaczany jest przez ślubowanie poselskie (art. 104 ust. 2 Konstytucji), jednak jego istota powinna być rozpatrywana przede wszystkim w płaszczyźnie moralno-politycznej (pojęcia „obowiązków poselskich” nie można w szczególności utożsamiać z fragmentem roty ślubowania, eksponującym „obowiązki wobec Narodu”, ponieważ wyrażenie to określa wyłącznie jeden z elementów, które łącznie wyznaczają zakres zadań poselskich wiążących się z wykonywaniem mandatu). Ustalenie zakresu znaczeniowego omawianego pojęcia nie może jednak całkowicie abstrahować od treści ślubowania poselskiego, ponieważ wyznacza ono *merytoryczne ramy swobodzie sprawowania „mandatu wolnego”*, a tym samym ma walor normatywny⁵.

Obowiązek poselski to powinność określonego zachowania się nałożona na posła przez normę prawną. Obowiązkom poselskim towarzyszą prawa poselskie (uprawnienia kompetencyjne), czyli przyznane przez normę prawną – w związku

⁵ L. Garlicki, Uwaga 16 do art. 104 [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. II, red. L. Garlicki, Warszawa 2001.

z realizowaniem zadań przedstawicielskich – możliwości określonego działania, które aktualizuje konkretny obowiązek organu państwa, w szczególności Sejmu⁶. Podział na prawa i obowiązki nie jest podziałem dychotomicznym. Prawa poselskie są korelatem obowiązków poselskich. Prawa i obowiązki stanowią pewne „oprzyrządowanie (instrumentarium) dla wykonywania mandatu”⁷. Ustawa o wykonywaniu mandatu posła i senatora podkreśla immanentny związek między sferą obowiązków, wynikających z mandatu poselskiego, i uprawnieniami, które pozwalają na ich realizację. Przepis art. 14 tej ustawy przewiduje, że: *w wykonywaniu obowiązków poselskich poseł w szczególności ma prawo do określonych czynności w pracach Sejmu i jego organów.*

Prawa i obowiązki poselskie mogą być podzielone na trzy grupy: a) związane z działalnością izby i jej organów (np. obowiązek złożenia ślubowania, prawo i obowiązek do czynnego uczestnictwa w posiedzeniach Sejmu i komisji); b) indywidualne formy wykonywania mandatu poselskiego (np. prawo do uzyskiwania informacji i wyjaśnień w sprawach wynikających z wykonywania obowiązków poselskich od członków Rady Ministrów oraz przedstawicieli innych instytucji i organów państwowych, prawo do interwencji w organie administracji rządowej i samorządu terytorialnego i innych wskazanych w ustawie podmiotach); c) prawa i obowiązki dotyczące warunków materialnych wykonywania mandatu (m.in. zasada *incompatibilitas* mandatu poselskiego, ograniczenia dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej).

5. Zakres zastosowania art. 22 należy ustalać z uwzględnieniem innych reżimów odpowiedzialności dyscyplinarnej przewidzianych w regulaminie Sejmu. Przepis ten dotyczy kategorii czynów innych niż te, o których mowa w art. 21 (naruszenie lub niedopełnienie obowiązków określonych w art. 33–35 ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora), art. 24 (nieprzestrzeganie obowiązku obecności na posiedzeniach Sejmu i jego organów) oraz art. 23 i art. 25 (unemożliwianie pracy Sejmu i jego organów). Wyróżnienie w regulaminie Sejmu odrębnych podstaw odpowiedzialności dyscyplinarnej zakłada – jak już wspominałem – rozłączny charakter tych reżimów.

Poza zakresem odpowiedzialności, o której mowa w art. 22, pozostają również czyny prowadzące do naruszenia zakazów, wynikających z zasady *incompatibilitas* (art. 103 Konstytucji i zakazy ustawowe). Skutki naruszenia tych zakazów określa ustawa z 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (t.j. Dz.U. 2017, poz. 15, ze zm.) oraz ustawa o wykonywaniu mandatu posła i senatora. Omawiany reżim odpowiedzialności nie dotyczy również naruszenia zakazów z art. 107 Konstytucji. Za naruszenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej z osiągnięciem

⁶ M. Kudej, *Status prawny posła i senatora w Rzeczypospolitej Polskiej* [w:] *Założenia ustrojowe, struktura i funkcjonowanie parlamentu*, red. A. Gwiżdż, Warszawa 1997, s. 276–282.

⁷ Z. Czeszejko-Sochacki, *Prawo parlamentarne*, op. cit., s. 100.

korzyści z majątku Skarbu Państwa lub samorządu terytorialnego, a także zakazu nabywania tego majątku posłowie ponoszą odpowiedzialność przed Trybunałem Stanu. Zasady z art. 22 nie mają również zastosowania do niewykonania obowiązku złożenia ślubowania przed rozpoczęciem sprawowania mandatu, ponieważ odmowa złożenia ślubowania jest równoznaczna ze zrzeczeniem się mandatu (art. 104 ust. 2 i 3 Konstytucji).

Należy zatem przyjąć, że pojęcie „niewykonywania obowiązków poselskich” z art. 22 ust. 1 regulaminu Sejmu obejmuje wszelkiego rodzaju czyny (działania i zaniechania), które naruszają normy prawne wyznaczające sposób wykonywania mandatu poselskiego. Pojęcie to jednocześnie nie obejmuje czynów prowadzących do niewykonywania tych obowiązków poselskich, których naruszenie zagrożone jest sankcją prawną określoną w innych przepisach prawa (przepisach Konstytucji, ustawy lub regulaminu Sejmu).

Z natury rzeczy nie jest możliwe wyczerpujące wyliczenie wszystkich elementów zbioru deliktów objętych art. 22. Tytułem przykładu można wymienić delikty, które naruszają obowiązki dotyczące: a) funkcji i stanowisk w organach Sejmu, np. niewykonywanie obowiązków Marszałka Sejmu, wicemarszałka, członka Konwentu Seniorów, sekretarza Sejmu, przewodniczącego lub wiceprzewodniczącego komisji, posła sprawozdawcy, przedstawiciela wnioskodawcy projektu – w przypadku inicjatyw komisji sejmowych lub grupy posłów; b) organizacji zrzeseń parlamentarnych, np. niewykonywanie obowiązku notyfikacji Marszałkowi Sejmu składu osobowego i regulaminu (statutu) wewnętrznego zrzeczenia (art. 8 ust. 7 regulaminu Sejmu), naruszenie zasad związanych z organizacją i finansowaniem biur zrzeseń poselskich (art. 18 ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora); c) indywidualnych form wykonywania mandatu poselskiego, np. nieszanowanie ograniczeń związanych z prawem do informacji (art. 19), prawem do interwencji (art. 20), prawem do uczestnictwa w sesjach sejmików województw, rad powiatów i rad gmin (art. 22); d) nieprzestrzeganie obowiązków związanych z tworzeniem biur poselskich oraz korzystaniem ze wsparcia społecznych współpracowników (art. 23); e) indywidualnej sytuacji prawnej posła i jego zaopatrzenia socjalnego, np. naruszenie obowiązków związanych z: Rejestrem Korzyści (art. 35a), uprawnieniami do bezpłatnych przejazdów środkami publicznego transportu i komunikacji (art. 43), prawem prowadzenia korespondencji związanej z wykonywaniem mandatu bez uiszczania opłat pocztowych (art. 44).

Treść art. 22 rodzić może również pytanie, czy przewidziana w tym przepisie odpowiedzialność za niewykonywanie obowiązków poselskich obejmuje też swoim zakresem przypadki niewykonywania obowiązków związanych z uczestnictwem w składzie osobowym innego organu państwa. Chodzi przy tym o organy, których skład osobowy z mocy Konstytucji lub ustawy obejmuje jako element konieczny czynnik poselski. Innymi słowy, czy poseł, który nie wykonuje obowiązków członka organu kolegialnego, w skład którego został powołany z racji pełnienia mandatu poselskiego, może ponieść odpowiedzialność dyscyplinarną

przed Sejmem z tytułu niewykonywania obowiązków wynikających z pełnienia takiej funkcji (obowiązki posłów – członków Krajowej Rady Sądownictwa, Krajowej Rady Prokuratorów, Rady Ochrony Pracy czy Rady Służby Cywilnej)? Zbliżona wątpliwość dotyczyć może wykonywania obowiązków związanych z funkcją reprezentowania Sejmu w postępowaniach przed innymi organami (obowiązki posła reprezentującego Sejm w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym; obowiązki posła oskarżyciela w postępowaniu przed Trybunałem Stanu) czy w stosunkach międzynarodowych (np. obowiązki posła członka Zgromadzenia Parlamentarnej Rady Europy) oraz w stosunkach międzyparlamentarnych (m.in. obowiązki posłów członków tzw. grup międzyparlamentarnych). Naruszenie tych obowiązków, niezależnie od ewentualnych skutków wynikających z odrębnych przepisów, potencjalnie mogłoby być kwalifikowane jako niewykonywanie obowiązków poselskich.

W tym kontekście należy odnotować stanowisko, które odróżnia wykonywanie przez parlamentarzystę obowiązków publicznych (funkcji publicznej), pozostających w ścisłym związku z funkcjami Sejmu (Senatu), oraz takich, które plasują się poza tymi funkcjami⁸. W takim ujęciu warunkiem pozwalającym na zaliczenie określonej funkcji publicznej w poczet sprawowania mandatu poselskiego jest wymóg, by obowiązki z nią związane mieściły się w ramach funkcji izb parlamentarnych (w szczególności funkcji ustawodawczej i kontrolnej). W tych przypadkach jednak, w których ustawa (lub Konstytucja) przewiduje udział czynnika poselskiego w składzie osobowym organu kolegiального niepowiązanego z realizacją funkcji izb parlamentarnych, obowiązki związane ze statusem członka takiego organu kolegiального nie mogą być kwalifikowane jako wykonywanie obowiązków poselskich, lecz wiążą się ze sprawowaniem „innych funkcji publicznych”. Analiza statusu poszczególnych rad pozaparlamentarnych prowadzi powołanego autora do wniosku, że obowiązki posła członka Rady Ochrony Pracy należałoby kwalifikować jako „inne obowiązki poselskie”, a zarazem wykonywanie obowiązków członka Krajowej Rady Sądownictwa, Krajowej Rady Prokuratorów czy Rady Służby Cywilnej stanowi przykład sprawowania „innej funkcji publicznej” pozostającej poza zakresem sprawowania mandatu poselskiego⁹.

Wnioski

- Pojęcie „niewykonywania obowiązków poselskich” z art. 22 ust. 1 regulaminu Sejmu obejmuje wszelkiego rodzaju czyny (działania i zaniechania), które naruszają normy prawne wyznaczające sposób wykonywania mandatu posel-

⁸ P. Sarnecki, *Immunitet posłów i senatorów w radach pozaparlamentarnych*, „Przegląd Sejmowy” 2015, nr 6, s. 9–28.

⁹ *Ibidem*, s. 28.

skiego. Pojęcie to jednocześnie nie obejmuje czynów prowadzących do niewykonywania tych obowiązków poselskich, których naruszenie zagrożone jest sankcją prawną określoną w innych przepisach prawa (przepisach Konstytucji, ustawy lub regulaminu Sejmu).

- Nie jest możliwe wskazanie pełnego katalogu obowiązków, których naruszenie stanowi delikt objęty odpowiedzialnością z art. 22 regulaminu Sejmu. Tytułem przykładu można wymienić delikty, które naruszają obowiązki dotyczące: a) funkcji i stanowisk w organach Sejmu (niewykonywanie obowiązków Marszałka Sejmu, wicemarszałka, członka Konwentu Seniorów, sekretarza Sejmu, przewodniczącego lub wiceprzewodniczącego komisji, posa sprawozdawcy, przedstawiciela wnioskodawcy projektu – w przypadku inicjatyw komisji sejmowych lub grupy posłów); b) organizacji zrzeseń parlamentarnych, np. niewykonywanie obowiązku notyfikacji Marszałkowi Sejmu składu osobowego i regulaminu (statutu) wewnętrznego zrzeczenia (art. 8 ust. 7 regulaminu Sejmu); naruszenie zasad związanych z organizacją i finansowaniem biur zrzeseń poselskich (art. 18 ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora); c) indywidualnych form wykonywania mandatu poselskiego, np. nierespektowanie ograniczeń związanych z: prawem do informacji (art. 19), prawem do interwencji (art. 20 ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora), prawem do uczestnictwa w sesjach sejmików województw, rad powiatów i rad gmin (art. 22 ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora); d) tworzenia biur poselskich oraz korzystania ze wsparcia społecznych współpracowników (art. 23 ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora); e) indywidualnej sytuacji prawnej posła i jego zaopatrzenia socjalnego (np. naruszenie obowiązków związanych z: Rejestrem Korzyści, art. 35a ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora), uprawnieniami do bezpłatnych przejazdów środkami publicznego transportu i komunikacji (art. 43 ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora), prawem prowadzenia korespondencji związanej z wykonywaniem mandatu bez uiszczania opłat pocztowych (art. 44 ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora).
- „Niewykonywanie obowiązków poselskich” z art. 22 ust. 1 regulaminu Sejmu obejmuje również swoim zakresem przypadki naruszania obowiązków związanych z uczestnictwem w składzie osobowym innego organu państwa (w sytuacji, gdy skład osobowy z mocy Konstytucji RP lub ustawy obejmuje jako element konieczny czynnik poselski – Krajowa Rada Sądownictwa, Krajowa Rada Prokuratorów, Rada Ochrony Pracy, Rada Służby Cywilnej). Niewykonywanie obowiązków członka organu kolegialnego, w skład którego poseł został powołany z racji pełnienia mandatu poselskiego, może być kwalifikowane jako delikt z art. 22 regulaminu Sejmu. Podobnie należałoby ocenić niewykonywanie obowiązków związanych z funkcją reprezentowania Sejmu w postępowaniach przed innymi organami (obowiązki posła reprezentującego Sejm w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym; obowiązki

posła oskarżyciela w postępowaniu przed Trybunałem Stanu), w stosunkach międzynarodowych (np. obowiązki posła członka Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy) oraz w stosunkach międzyparlamentarnych (m.in. obowiązki posłów członków tzw. grup międzyparlamentarnych). Należy jednak odnotować głos doktryny wskazujący, że warunkiem pozwalającym na zaliczenie określonej funkcji publicznej w poczet sprawowania mandatu poselskiego jest wymóg, by obowiązki z nią związane mieściły się w ramach funkcji izb parlamentarnych (w szczególności funkcji ustawodawczej i kontrolnej).

Bibliografia

- Czeszejko-Sochacki Z., *Prawo parlamentarne w Polsce*, Warszawa 1997.
- Garlicki L., Uwaga 16 do art. 104 [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. II, red. L. Garlicki, Warszawa 2001.
- Kudej M., *Status prawny posła i senatora w Rzeczypospolitej Polskiej* [w:] *Założenia ustrojowe, struktura i funkcjonowanie parlamentu*, red. A. Gwiżdż, Warszawa 1997.
- Sarnecki P., *Immunitet posłów i senatorów w radach pozaparlamentarnych*, „Przegląd Sejmowy” 2015, nr 6.